

Nota voor Burgemeester en Wethouders

Team:

Onderwerp:

Advies wandwerk Renate Vincken

Notagegevens

Bestuursorgaan	: B-en-W 26-03-2024
Notanummer	: 2024-242
Datum	: 26-03-2024
Programma	: 10b - Kunst, cultuur en erfgoed
Portefeuillehouder	: Wethouder Duursma,
Bijlage(n)	: Advies Wandwerk Renate Vincken (1).pdf,vincken.jpg

Parafering

12-03-2024: Wethouder15-03-2024: Wethouder15-03-2024: Wethouder18-03-2024: Beleidsadviseur erfgoed

Agendering

- * 14-03-2024: Teammanager Concernstaf en Adjunct-secretaris
- * 13-03-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur
- * 21-03-2024: Teammanager Concernstaf en Adjunct-secretaris
- * 20-03-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur

Definitieve akkoord

26-03-2024

B & W d.d.: 26-03-2024

Besluit

1. Het kunstwerk/wandwerk van Renate Vincken aan de van Hetenstraat niet te behouden
2. Het werk te laten documenteren door Kunstenlab conform het stappenplan van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

De nota en het besluit openbaar te maken nadat de huidige situatie is gedocumenteerd en de erven van de kunstenaar zijn ingelicht.

Inleiding

Het college besluit over de verplaatsing en verwijdering van kunstwerken in gemeentelijk eigendom, conform de nota 'Kunst en publieke ruimte in Deventer: De sokkel voorbij'. Naar aanleiding van de aanstaande sloop van het voormalige schoolgebouw Panta Rhei aan de Van Hetenstraat 59 heeft de gemeente Deventer de adviesraad Kunst en Openbare ruimte gevraagd om een advies over de verplaatsing of verwijdering van een wandplastiek van Renate Vincken. De adviesraad adviseert het college van B&W het kunstwerk van Renate Vincken niet te behouden of op zoek te gaan naar een nieuwe locatie.

Renate Vincken (1943-2013) is in 1943 in Leeuwarden geboren. Ze studeerde aan de Hoge School voor de Kunsten in Arnhem en vervolgde haar opleiding als beeldhouwer aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam. Sinds 1968 werkte ze als zelfstandig beeldende kunstenaar en vestigde zich in Deventer.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Het pand van Hetenstraat kan worden gesloopt ten behoeve van woningbouw.

Kader

Kunst en publieke ruimte in Deventer: De sokkel voorbij (raadsbesluit 22 december 2010).

Stappenplan voor het behoud van monumentale Kunst, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

Betrokken partijen en participatie

Betrokken bij het proces zijn de Adviesraad KO+R en de projectleiding van het nieuwbouwtraject van Heten.

Conform het stappenplan van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed worden de erven van de kunstenaar ingelicht na collegebesluit. Met de zus van de overleden kunstenaar is al contact geweest over dit kunstwerk en over andere kunstwerken van de kunstenaar bij de school De Marke Zuid. Die laatste kunstwerken worden wel behouden en verplaatst. We gaan er van uit dat de erven zich kunnen vinden in dit besluit.

Toelichting op participatiebeleid

Argumenten voor en tegen

Argument voor:

- * De betekenis voor de gemeente Deventer van dit kunstwerk is beperkt.
- * De locatie houdt op te bestaan.

Argumenten tegen:

De geschiedenis van de gemeente met haar kunstwerken in de openbare ruimte vraagt om extra zorgvuldig handelen. Eerder zijn er kunstwerken van haar hand verwijderd zonder overleg, tegen het auteursrecht in. Dit heeft geleid tot een juridische kwestie waar uiteindelijk met mediation tot overeenstemming is gekomen. Er zou een overzichtstentoonstelling met publicatie over haar werk verschijnen, gefinancierd door de gemeente Deventer. Door haar ziekte is dit uiteindelijk nooit gebeurd. Zoals hiervoor is aangegeven is er contact geweest met de zus van de overleden kunstenaar over het kunstwerk waar het hier om gaat en over behoud en verplaatsing van twee andere kunstwerken van haar hand, die artistiek van grotere betekenis zijn.

Financiële consequenties en dekking

Dekking binnen het programma cultuur.

Openbaarmaking en communicatie

Na vaststelling van dit besluit worden eerst de betrokken partijen geïnformeerd en wordt het werk gedocumenteerd volgens juridisch kader. Het collegebesluit over dit voorliggend advies van de Adviesraad Kunst in de Openbare Ruimte is vervolgens openbaar.

Aanpak en uitvoering

Na vaststelling van dit besluit start de documentatie door Kunstenlab op basis van het stappenplan van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Conform dit stappenplan worden na het collegebesluit de erven van de kunstenaar ingelicht.

Advies Adviesraad Kunst Openbare Ruimte

Initiatiefnemer Gemeente Deventer

Project Wandwerk Renate Vincken in Panta Rhei, Van Hetenstraat 59

Uitgangspunten

De Adviesraad adviseert het college van B&W over kunstopdrachten en -initiatieven in de openbare ruimte, in het kader van de gemeentelijke visie 'De sokkel voorbij' (2010):

- **Artistiek-inhoudelijke kwaliteit.** De Adviesraad adviseert over de intrinsieke waarde en kwaliteit van kunst in de openbare ruimte.
- **Participatie.** Bij opdrachten en initiatieven waarbij het draagvlak van de bewoners een grote rol speelt, adviseert de Adviesraad hoe dit op een goede manier vorm te geven en zowel kwaliteit als betrokkenheid te garanderen.
- **Betekenis voor de gemeente Deventer.** De Adviesraad adviseert over de betekenis van kunst in de openbare ruimte naar vijf locatietypen: prominente plekken, de historische binnenstad, woonwijken, buitenstedelijk gebied en transitieplekken.

Samenvatting van het project

Naar aanleiding van de aanstaande sloop van het voormalige schoolgebouw Panta Rhei aan de Van Hetenstraat 59, dat de afgelopen 12 jaar als atelierpand in gebruik is geweest, heeft de gemeente Deventer de adviesraad Kunst en Openbare ruimte gevraagd om een advies over de verplaatsing of verwijdering van een wandplastiek van Renate Vincken.

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

Het wandwerk is aangebracht aan de muur in het bovenste deel van de westelijke trappenhal van het voormalige schoolgebouw.

Het kunstwerk is een reliëf dat bestaat uit een aantal geometrisch-abstracte elementen van keramiek en geschilderde vormen. De verticale hoofdvorm is wit-geglazuurd, met donkerrode en blauwe accenten. De beschildering op de muur fungeert bijna als de schaduw van de keramieken elementen en is uitgevoerd in diverse aardetinten (okergeel en oranjebruin) met wit. Het kunstwerk bevindt zich in een relatief donkere ruimte waardoor het wit van het geglazuurde keramiek extra lijkt op te lichten. Het kunstwerk is in redelijk goede staat.

De meeste werken in de openbare ruimte die Renate Vincken in opdracht maakte, waren abstract van vorm: variërend van geometrisch tot meer organisch. De kunstwerken bestaan meestal uit een zorgvuldige compositie van meerdere horizontale en verticale elementen.

Het kunstwerk in kwestie is door vormtaal, materiaal en kleur dan ook representatief te noemen voor het oeuvre van Renate Vincken in die periode (jaren 70-80). Het vertoont verwantschap met bijvoorbeeld het grote keramiekreliëf dat in het oude politiebureau aan het Muggeplein was aangebracht (1977). Dit grote werk is een veel uitgesprokener en complexer kunstwerk dat de architectuur van het pand volgde en ook nog diende als bewegwijzering.

Dit specifieke kunstwerk is gemiddeld van kwaliteit. Hoewel karakteristiek voor haar oeuvre is het niet toonaangevend voor deze kunstenaar, zoals de kunstwerken op de Laan van Borgele en de Ludgerusstraat.

Geschiedenis kunstwerk

Het pand is gebouwd als Dr. A. van Voorthuijsenschool voor Buitengewoon Lager Onderwijs (BLO) en stamt uit 1955. Het kunstwerk is jonger en is waarschijnlijk in het einde van de jaren '70 vervaardigd en aangebracht. Het is onbekend wat de achtergrond van het kunstwerk is.

Beleving en interactie kunstwerk / omgeving

Het kunstwerk bevindt zich tegen de bakstenen achterwand van de bovenste verdieping van het trappenhuis. Het is relatief bescheiden maar verlevendigt door de lichte kleuren het sobere trappenhuis. De verticale basis benadrukte de hoogte van het trappenhuis.

Kunstenaar

Renate Vincken (1943-2013) is in 1943 in Leeuwarden geboren. Ze studeerde aan de Hoge School voor de Kunsten in Arnhem en vervolgde haar opleiding als beeldhouwer aan de [Gerrit Rietveld Academie](#) in [Amsterdam](#). Na haar opleiding aan de Rietveld Academie volgde zij aanvullende opleidingen op haar vakgebied. Sinds 1968 werkte ze als zelfstandig beeldende kunstenaar en vestigde zich in Deventer. Dankzij een subsidie kon ze in 1978 aan het Keramisch Werkcentrum in Leusden onderzoek doen naar keramische toepassingen. Zij maakte tekeningen, schilderijen en keramiek. Vooral in de jaren zeventig en tachtig maakte Vincken veel kunstwerken in de openbare ruimte, meestal in opdracht, onder meer in Leiden en Emmeloord. Opvallend was de hoeveelheid verschillende soorten materialen die ze gebruikte in haar werk: keramiek, natuursteen, baksteen, polyester, hout en beton. Waar ze in haar beelden meestal abstract werkte, vond ze in haar vrije werk inspiratie in niet-Westerse culturen (Indiaas en Afrikaans). Ze maakte onder meer series met thema's uit sprookjes en mythen.

Renate Vincken realiseerde in Deventer onder meer:

- 1970, speelplastieken voor dagverblijf geestelijke gehandicapte kinderen.
- 1971 kunstwerk bij huidige Etty Hillesum Lyceum (was LTS).
- 1977, keramiekreliëfs voor politiebureau aan het Muggeplein
- Open Lesruimte (1978) voor Van Voorthuysenschool. Dit werk was ook een functioneel werk en fungeerde als ontmoetingsplaats, er werden theatervoorstellingen gehouden, lesgegeven en gebarbecued.
- 1979, wandsculptuur en speelobject voor de Platvoetschool.
- Fontein bij het Reviuscollege (1984).
- Buiten Noordenberg (1986-1991, straatinrichting en muurschilderingen): een bijzondere actie waarbij de verkrotting van een wijk is tegengegaan door particulier initiatief, door bewoners, een kleine actiegroep en kunstenaars. Renate trad ook op als adviseur voor de gemeente.

Renate Vincken is ook van betekenis geweest voor de stad door haar bijdrage aan het Creatief Centrum: een initiatief samen met Arno Kramer en Jan Slijkhuis in 1974 in de Van Twickelostraat. Daarnaast heeft ze jarenlang deel uitgemaakt van de BKR-commissie in Hengelo (waar ook de gemeente Deventer BKR-werken aangekocht).

Wijziging van ruimtelijke context

De locatie Van Hetenstraat 59 zal worden gesloopt. Op deze locatie worden woningen gebouwd.

Betekenis voor de gemeente Deventer

De betekenis voor de gemeente Deventer van dit kunstwerk is beperkt. Het kunstwerk is gemiddeld van kwaliteit, karakteristiek voor het oeuvre van Renate Vincken maar zeker niet toonaangevend voor deze kunstenaar. Het kunstwerk is inhoudelijk niet specifiek verbonden met de locatie waar het zich bevindt.

Vanwege de relatief beperkte betekenis van het kunstwerk voor Deventer en het feit dat de locatie ophoudt te bestaan, zien wij geen reden te adviseren het kunstwerk te verplaatsen.

Geschiedenis gemeente Deventer met Renate Vincken.

Hoewel de betekenis van dit kunstwerk beperkt is, is de betekenis van Renate Vincken als kunstenaar voor de gemeente Deventer wel van belang. De geschiedenis van de gemeente met haar kunstwerken in de openbare ruimte vraagt om extra zorgvuldig handelen. Eerder zijn er kunstwerken van haar hand verwijderd zonder overleg, tegen het auteursrecht in. Dit heeft geleid tot een juridische kwestie waar uiteindelijk met mediation tot overeenstemming is gekomen. Er zou een overzichtstentoonstelling met publicatie over haar werk verschijnen, gefinancierd door de gemeente Deventer. Door haar ziekte is dit uiteindelijk nooit gebeurd.

Ook spelen er andere kwesties van verplaatsing rondom twee kunstwerken van haar hand, die artistiek van grotere betekenis zijn. Een zorgvuldige herplaatsing en het herstel van de fonteinfunctie van een van de kunstwerken is aan de orde.

Gebouw als verzamelplek van kunst

Door de geschiedenis heen is de locatie Van Hetenstraat 59 een bijzondere verzamelplek geworden van beeldende kunst. Zo zijn er, naast het kunstwerk van Renate Vincken, diverse kunstwerken in en om het gebouw aangebracht, zowel tijdelijk als permanent. Rond 2012-2013 is hier in het kader van het provinciale project 'Pauzelandenschappen' een aantal tijdelijke kunstprojecten uitgevoerd. Vanaf het moment dat het atelierpand is geworden, zijn er meer kunstwerken verschenen op en aan het gebouw. Ook in de afgelopen jaren zijn er vanuit de kunstenaars die hier werkten diverse tijdelijke kunstinitiatieven ontstaan met een publiek karakter.

Conclusie en advies

In dit advies zijn diverse aspecten meegewogen: de artistieke kwaliteit, de technische staat waarin het verkeert en de betekenis voor de gemeente Deventer.

De adviesraad adviseert het college van B&W het kunstwerk van Renate Vincken niet te behouden of op zoek te gaan naar een nieuwe locatie.

Voorafgaand aan de verwijdering dient het kunstwerk zorgvuldig gedocumenteerd te worden.

Daarnaast adviseert de adviesraad om een blijvende herinnering te realiseren als waardering voor de artistieke impact van het schoolgebouw in de wijk. Bijvoorbeeld in de vorm van een kleine publicatie met daarin fotografie en beschrijving van de diverse kunstwerken en kunstinitiatieven die hier in de loop van bijna 70 jaar hebben plaatsgevonden, met de nadruk op de laatste 12 jaar. Deze publicatie zou verspreid kunnen worden in de wijk, voor zowel bestaande als nieuwe bewoners.

Adviesraad Kunst Openbare Ruimte
d.d. 27-2-2024

Mieke Conijn
Voorzitter

